

Çizgi Roman Uyarlamaları

Çizgiler Panellerden Taşınca: 2000'lerde Sinemada Çizgi Roman Uyarlamaları

Bazen hala geride bıraktığımızı idrak edemediğimiz 2000'li yılların belki de en güzel getirisi, sanat dünyasının iki kardeşinin yıldızını barıştırmak oldu. 2000'lerden önce, sinema ve çizgiroman, neredeyse yaşıt sanatlar olmalarına rağmen iş birliğinde hep bir trajediye kurban gidiyor, başarısızlık kaçınılmaz oluyordu. Uyarlama, ne yönde olursa olsun (istisnalar hariç) ölü doğmaya mahkumdu. İyi bir çizgi eserin sinema uyarlaması beklentileri karşılayamadığı gibi bir filmin çizim masasında canlandırılması da hüsrarla sonuçlanıyordu. Pek çok çizgi roman okurunun hayali; sevdiği eserinin beyazperdeyi sarstığını görmek, yıllardır hakkı verilmemiş bu sanat dalına duyduğu inancı gururla üstünde taşıyabilmektir. Biz çoğu okurun taşıdığımız bileziğin altın olduğunu kanıtlaması uzun zaman aldı; neyse ki artık yeni kuşakların vereceği sınav çok daha kolay. Peki 2000'leri bu kadar özel kılan ne? Ne oldu da çizgiroman uyarlamalarının üzerindeki ölü toprağı sonunda kalktı? MAFM'nin bu sıradışı seçkisi, aklında bu sorular olan herkese cevaplara yaklaşması için eşsiz bir şans.

Her ne kadar yapılan uyarlamalar sınırları belli yapımlar da olsalar, neredeyse yaşıt bu iki sanat dalı hep birlikte eser vermeyi dener. Büyük çoğunluğu süper kahraman hikayesi olan bu uyarlamalar, gerek teknik yetersizlikten gerekse okuyucu kitlesinin marjinal ve küçük sayılmasından ötürü bir özensizliğin kurbanı olmuşlardır. Sinemada iyi bir çizgi roman uyarlaması, (kolay kabullenilmese de) yönetmene pek çok edebiyat uyarlamasından daha zorlu bir yük oluşturur. Hele ki otuz, kırk hatta altmış senelik bir yayın hayatına sahip; sayıları yüzlerle ifade edilen seriler beyazperdeye taşınmak isteniyorsa ortada özümsemesi gereken büyük bir karakterizasyon dönemi söz konusu demektir. Neredeyse insan ömrüne eş bu süreçte geçirilen görsel değişimi algılayabilmek ise daha büyük bir sınav yönetmen ve senarist için. Taytların ne zaman çelik zırhlara dönüştüğü, siyah beyazın ne zaman renk kazanmaya başladığı, "kan efekti" gibi hep tartışmalı bir öğenin hangi şartlarda karakterin sonsuz destinasına dahil edildiği hep bir meseledir. Serileri bırakalım, "grafik roman" denilen görece kısa eserlerin bile üretimi bu soruların büyük bir kısmını beraberinde getirir ve getirecektir. Merkezin seçkisi, bu soruların ilk kez sektörü etkileyecek ölçüde sorulduğu Sam Raimi'nin *Spiderman (Örümcek Adam, 2001)*'i sonrası dönemi kapsadığı için (*Ghost World (Hayalet Dünya, 2001)*'ü saymazsak) bir "milattan sonra" antolojisi aslında.

Seçkinin ilk eseri *Ghost World (Hayalet Dünya, 2001)*, Daniel Clowes'in aynı adlı grafik romanının 2001 tarihli başarılı bir uyarlaması. Yaşadıkları çevreye karşı fazlasıyla mesafeli iki yakın arkadaşın (Rebecca ve Enid) lise mezuniyetinden sonra geçirdikleri yazı bize anlatan kitap, kendine has karakterlerin ustaca resmedilmesi ve içerdığı (bazen acımasız) karanlık mizahı ile büyük beğeni toplayan bir eser. Terry Zwigoff'un uyarlaması da yıllardır kitaba yaraşır nitelikte olduğunu gösteren pek çok övgü almakta. Bağımsız çizgi romancılığının bu nadide eserinin beyazperdeye taşınması, çizgi romanın süper kahraman efsununda boğulmuş bir dünya olmadığını da geniş kitlelere göstermesi bakımında özel bir öneme sahip. Tek kusuru, kitapta kızların içine düştükleri derin boşluğu görsel olarak mükemmel bir şekilde tasvir eden siyah-beyaz ve mavi (bazı basımlarda yeşil) üstüne kurulu renk kullanımının filme yansıtılamaması. Görece renk cümbüşüne sahip olan *Ghost World (Hayalet Dünya, 2001)*, ergenlik günlerinin buhranını kısa bir süre için de olsa anımsamak isteyecek herkesin seyretmesi gereken çok özel bir yapımdır.

Sam Mendes'in 2002 yapımı filmi *Road To Perdition (Azap Yolu)*, çizgi roman kökeni genel olarak gizli kalmış bir eser. Japonya'da 1970'lerde büyük nam salmış *Lone Wolf and Cub* adlı samuray mangasından esinlenen *Road To Perdition (Azap Yolu)* serisi, patronları tarafından ihanete uğramış bir mafya üyesinin, oğlu ile birlikte intikam yolculuğunu anlatan nadide bir eser. Sam Mendes'in *Road To Perdition (Azap Yolu)* uyarlaması da Max Allan Collins ve Richard Piers Rayner'in epik çalışmasına olabildiğince sadık kalmış muhteşem bir film olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle sinematografisi ile ön plana çıkan film (ki bu alanda zaten bir Oscar heykelciği de kazandığını es geçmemek gerek), *Road to Perdition (Azap Yolu)* grafik romanına hak ettiği ilgiyi kazandıran ve devam hikayelerinin de

yazılmasına ön ayak olan önemli bir çalışma. *Road to Perdition (Azap Yolu)* serisi 1930'ları anlatan bir suç hikayesinin çizgi romanda (ve sonrasında sinemada) güçlü bir şekilde anlatılabileceğini gösteren kritik bir çalışma olmasından öte, Japon popüler kültüründe yer edinmiş bir manganın batı dünyasına onun kültürel normlarını kullanarak nasıl uyarlanabileceğini gösteren özel bir çalışma. Sam Mendes'in bu filmi hem iyi bir film seyretmek isteyenlerin hem de özgün bir uyarlamanın başarısını tatmak isteyenlerin kaçırmaması gereken bir yapım.

Ve seçkinin en büyük heyecan noktası, haliyle Christopher Nolan'ın yeni *Batman* serisi. 1989'da Tim Burton ile inanılmaz bir popülerliğe ulaşan, ancak daha sonra Burton'ın öyküyü fazla kişiselleştirmesinden ötürü kendine haslığı bir ölçüde kaybeden, ardında Joel Schumacher'in bu Burtonesk yaklaşımı özümseyememesinden ötürü sinema tarihinin en kötü uyarlamalarından ikisine ev sahipliği yapan Batman; *Memento (Akıl Defteri, 2000)* ile uluslararası başarıyı yakalamış Nolan'ın elinde muhteşem bir dönüş yapıyor. Batman ya da benzeri popülerlikte bir kahraman hikayesini anlatmanın büyük handikapları olacağını söylemeye gerek yok. Zira onlarca hikaye içinden doğru örnekleri seçip hem onları yeterlice anlatmak hem de kahramanın tüm külliyatını temsil edebilmek her uyarlamacının kotaracağı bir iş değil. Nolan'ın başarısı ise tartışılmaz. *Batman Begins (Batman Başlıyor, 2005)*'de *Batman: Year One*'dan, *Dark Knight (Kara Şövalye, 2008)*'ta ise muhteşem bir suç hikayesi olan *Batman: The Long Halloween*'den zekice faydalanan Nolan'ın, (iki filmi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde) bize Amerikan popüler sinemasının en radikal eserini sunduğunu söylersek hiç de yanlışla düşmüş olmayız. Hele ki *Dark Knight (Kara Şövalye, 2008)*'ta her çizgi roman uyarlamasında ulaşılmaz hayal edilen yoğun diyalektik yaklaşıma hayran olmamak mümkün değil. Öncesinde seyretmiş olsanız bile bu sene vizyona girecek *Dark Knight Rises*'dan önce hafızanızı tazelemek için iki filmi de tekrar seyretmeniz kesinlikle tavsiye edilir. Bob Kane'in müthiş karakterine olan romantik yaklaşımı bir süre frenlese bile bu serinin çizgi roman uyarlamalarının önündeki önyargı duvarını yıktığı ve gelecek projeler için bir yol gösterici olduğunu görmemek imkansız.

2010'lar, dokuzuncu sanatın yedinci sanata tiyo vermekle yetinmediği, kendine bir alan talep ettiği ve kazandığı yıllar olacak. Süreçteki yükselişi anlamak için, Merkez'in bu özel seçkisini sakın kaçırmayın.

Yiğit Kocagöz